కల-వెన్నెల

బదిలీ అయి ఈ వూరొచ్చిన కొత్తలో-ఒకరోజు క్లబ్‌లో మాట్లాడటానికి వెళ్ళేను.

క్లబ్ కార్యదర్శి రాజారావుగారు. ఆఫీసులో ఒక మిత్రుడి ద్వారా ఆయన నాకు పరిచయమైనారు. "సాహిత్యంలో ఏదో ఒక అంశంగురించి మీరీ వారం మాట్లాడాలి." అని కోరితే కాదన లేక ఒప్పుకున్నాను.

టిఫిన్, కాఫీలు అయినాయి.

సమావేశాన్ని ప్రారంభించడానికి ఎందుకో ఆలస్యమవుతున్నట్టు గ్రహించాను. రాజారావుగారు హడావిడిగా అటూ ఇటూ తిరుగుతున్నారు. నేను ప్రక్కగా ఒక కుర్చీలో కూర్చున్నాను. గోడలకు వేలాడుతున్న ఫోటోలకేసి చూడసాగేను.

రాజారావుగారు నా దగ్గరగా వచ్చి చెప్పేరు-"మా ప్రెసిడెంట్‌గారు రావడమే కొంచెం ఆలస్యమయింది. వచ్చేస్తున్నట్టు ఫోన్ చేశారు. జస్ట్, కొద్ది సేపట్లో కార్య క్రమం మొదలెట్టేద్దాం" జాప్యానికి ఏమీ అనుకోవద్దనే వేడికోలు!

మరి కొంత సేపటికి అధ్యక్షుల్నీ, నన్నూ వేదిక మీదికి ఆహ్వానించేరు రాజారావుగారు. ముందు వరుసలో కూర్చున్న ఒక ఖద్దరు సిల్కులాల్చీ లేచి వేదిక నెక్కింది. నేనూ వెళ్ళేను.

నా ప్రక్క కుర్చీలోని అధ్యక్షుణ్ణి చూసి నిస్తుపోయాను.

రామ్మూర్తి!

రామ్మూర్తి-ఇలాంటి సర్వీస్ క్లబ్‌కి ప్రెసిడెంట్! రెప్పపాటు లేక పోవటం అంటే ఏమిటో తెలిసింది నాకు.

నాతో కరచాలనం చేస్తూండగానే నన్ను గుర్తు పట్టేడు రామ్మూర్తి. అతని కళ్ళు మెరిసినాయి.

అతని మెడలో బంగారపు గొలుసు పచ్చ పచ్చగా మెరిసింది.

అతని వుంగరాల్లోని వజ్రాలు దానిమ్మ గింజల్లా మెరిసాయి.

అతని వాచీగొలుసు పత్రకాగితం పట్టిన పచ్చి పసుపులా మెరిసింది.

తన ఆలస్యానికి చాలా చాలా నొచ్చుకున్నాడు రామ్మూర్తి. నా గురించి మంచి తొలి పలుకులు పలికేడు. నన్నిలా కలుసుకునే అవకాశం కల్పించిన రాజారావుకు ధన్యవాదాలు తెలిపేడు.

కార్యక్రమం ముగిసింది.

నా చెయ్యి పుచ్చుకుని నడిపిస్తూ చాలా హడావిడిగా బయటకి వచ్చాడు రామ్మూర్తి. కారెక్కబోతూ అన్నాడు-"కంపెనీ మీటింగుంది. వెరీ సారీ, రాజూ. వెంటనే వెళ్ళాలి. ఇదిగో నా అడ్రెస్. ఆల్వేస్ వెల్‌కమ్. అయితే చిన్న రిక్వెస్ట్. వచ్చేముందు ఫోన్ చేస్తే నాకు మరికొంత వీలుగా ఉంటుంది."

అతను నా చేతిలో విజిటింగ్ కార్డు వుంచేడు. తీసుకున్నాను. రామ్మూర్తి కారులో కూర్చున్నాడు. "మళ్ళీ కలుద్దాం" అంటూ చెయ్యి వూపేడు.

కారు వెళ్ళిపోయింది.

ఏదో స్వప్నం నుంచి తేరుకున్నట్టయింది నా పరిస్థితి.

రాజారావుగారి దగ్గర శెలవు తీసుకుని నెమ్మదిగా కదిలేను. ఇంటికి

వచ్చేనన్నమాటేగానీ అంతా పరధ్యానంగానే వుంది.

ఆ రాత్రి నాకు సరిగా నిద్రలేదు. రామ్మూర్తి గురించిన ఆలోచన తోనే సరిపోయింది. సినిమాహీరో జీవితంలా తోచింది రామ్మూర్తి జీవితం. హఠాత్తుగా ఒక సందేహమూ కలిగింది. "రామ్మూర్తికి ఏ లాటరీయో తగిలిందా?!" అని.

కళ్ళముందు గతం జలతారు తెర జారింది.

బందరులో పంతులుగారి మేడకు దగ్గరగా వుండేది రామ్మూర్తి వాళ్ళ ఇల్లు. న్యాయానికి దాన్ని ఇల్లు అనడం అన్యాయమే అవుతుంది. చూర్లు దిగిపోయిన ఒంటినిట్టాడికొంప. పెంకులు రాలిపోయి వుండేవి. సూర్యచంద్రులు రాకపోకలకి సందుచేసి కూర్చున్నారు కొంపలోకి. గోడలు చవుడు రాలిపోయి రాళ్ళు వూడిపోతూ వుండేవి. నిట్టాడికి తాతలనాటి ఉట్టి ఒకటి వుండేది. ఒక మూలగా గూట దీపం. ఆ కొంపలో ఒక ముసల్ది ఉండేది. ఆమెని రామ్మూర్తి 'మా అవ్వ' అనేవాడు. దుర్గామహల్ ప్రక్కగా గోలీలాడుకునే రోజుల్లో మాలో వచ్చి కలిశాడు రామ్మూర్తి. ఆ తర్వాత కొద్ది రోజుల్లోనే ఆ'అవ్వ' పోయింది. అప్పట్నుంచీ రామ్మూర్తి వీధిన పడ్డాడు. వారాల రామ్మూర్తి అయ్యాడు. వారం దొరకని రోజుల్లోనూ వారాల ఇళ్ళల్లో ఏమైన ఇబ్బంది వచ్చి "నాస్తి" అయితేనూ మా ఇంట్లో కంచం పెట్టుకునేవాడు. అదీ వాణ్ణి, నన్నూ దగ్గరచేసిన పరిస్థితి.

రామ్మూర్తి నోరుమంచిదీ- మా వూరు మంచిదీ కావడంతో అతని మనుగడ సాఫీగానేసాగింది. నేను కాలేజీలో చేరేను. రామ్మూర్తి ఎస్సెల్సీతో ఆపేశాడు. మా వూళ్ళోనే ఉన్న వో గోల్డ్‌కవరింగ్ కంపెనీలో "లీవేజి బాయ్"గా చేరేడు. సెలవుల్లో తరచు కలుస్తూ వుండేవాళ్ళం. పార్కులో

కూర్చొని రాత్రిళ్ళు పొద్దుపోయేదాకా కబుర్లు చెప్పుకుంటూ వుండేవాళ్ళం నేను రాస్తూవున్న కవితలూ, కథలూ చదివి వినిపిస్తూవుండేవాణ్ణి.

రామ్మూర్తికి శ్రీశ్రీ అంటే పిచ్చి అభిమానం, ఆరాధనా వుండేవి. ఆ రోజుల్లో మహాప్రస్థానాన్ని తల్లక్రిందులుగా అప్పచెప్పి ఆశ్చర్య చకితుల్ని చేసేవాడు. అతను 'జనార్ధనరావుకోసం' ఖండిక చదువుతుంటే మా కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరిగేవి.

రోజులు గడుస్తున్న కొద్దీ చదువు నాలో చాలా మార్పు తెచ్చిపెట్ట సాగింది. నామాట సొంపు మారింది. రామ్మూర్తిపట్ల క్రమేపి ఉదాసీనత పెరగడం మొదలైంది. అతన్ని తప్పించుకుని తిరిగేవాణ్ణనిపిస్తుంది నాకు-కొంచెం తీవ్రంగా ఆలోచిస్తే. అతను మాత్రం చిన్నప్పటిలాగానే కల్లా కపటం లేకుండా ఉండేవాడు. అలవాటుగా కాళ్ళు సాయంత్రాల్లో పార్కు వైపు సాగినా, కావాలని దారి తప్పించి ఏ నాగేశ్వరాలయం వైపో నడిచే వాణ్ణి నేను.

నేను ముభావంగా ప్రవర్తించడం 'నాకు దూరంగా ఉండు' అని చెప్పక చెప్పినట్లుతప్పించు తిరగడం, త్వరలోనే గమనించాడురామ్మూర్తి. నేను బి.యస్.సి. మూడో సంవత్సరంలో వున్నాను. ఆ రోజు

బాగా చీకటి పడింది. శంకరమఠంరోడ్డున వస్తుంటే ఎదురైనాడు రామ్మూర్తి. పలకరించి ఆపేడు. "అర్జంటు పనేమీలేకుంటే పదినిమిషాలు మాట్లాడుకుందాం" అంటూ కదిలేడు. నేను అతన్ని అనుసరించాను.

ఆవరణ గచ్చుమీద కూర్చున్నాం. క్షణాలు నిమిషాలై దొర్లి పోతు న్నాయి.

జట్టులోనికి వేళ్ళు జొనిపితీసి,అరచేత్తో సరిచేసుకున్నాడు రామ్మూర్తి ఏదైనా ఇబ్బంది కలిగించే విషయాలు మాట్లాడటానికి ముందు అలా చేయడం నాకు తెలుసు. గచ్చుమీద కుడిచేతి చూపుడువేలుతో శ్రీశ్రీశ్రీశ్రీ

అని రాసుకుపోతూ తలెత్తి నా కళ్ళలోకి చూసాడు. నెమ్మదిగా మొద లెట్టాడు.

"నీకు నేను ఇబ్బందిగా తయారైన సంగతి నాకూ తెలుసు..." ఆగేడు. "ఛ...ఛ...అదేం లేదు" అన్నాను పొడిపొడిగా. నామాట నాకే పేలవం అనిపించింది.

"నన్ను చెప్పనీ. నువ్వు పెద్ద చదువులోకి వచ్చావ్. కాస్తోకూస్తో వున్న వాడిక్రిందా లెక్కే. కథలూ, కవిత్వమూ వ్రాస్తావ్. నాలాంటి 'మినియల్' నీ ఫ్రెండ్ అని చెప్పుకోవడం నీకు నామోషి అని నాకూ తెలుసు. కానీ, రాజూ, అన్నం ముందుకూచుంటే ముద్ద ఎక్కడంలేదు. నా నుంచి దూరమై పోతూ నువ్వు చెడుతిరుగుళ్ళకీ, ఇతర వ్యసనాలకి దగ్గర కావడం చూస్తూంటే నాకు చాలా బాధకలుగుతోంది."

నేను తలవంచుకున్నాను, ఏదో చెప్పబోయేను. అంతలో అతనే అన్నాడు మళ్ళీ— "ఇవన్నీ నాకెట్లాతెలుసా అని ఆలోచించకు. కాలేజీలో చదివే వాళ్ళలో రాజూ ఒక్కడేకాదు రామ్మూర్తికి మిత్రుడు."

విభ్భ్రాంతపోయాను. ఆలోచనలో పడ్డాను.

చాలా సేపు ఇద్దరమూ మవునంలో పడిపోయాము.

రామ్మూర్తి లేచి కాసేపు పచార్లు చేశాడు. నిమ్మళంగా కదిలేను నేను. గుడి ముఖద్వారం దాటుతుండగా భుజంమీద చేయివేసి, "ఆదివారం నీ పెళ్ళి చూపులకు నేనూ వస్తున్నాను." అంటూ గబగబా వెళ్ళిపోయాడు రామ్మూర్తి.

నేను వూపిరి విడవడం ఆపేశాను.

ఆదివారం వచ్చింది.

నేనూ, మా బాబాయి, పిన్ని పిల్లని చూసేందుకు విజయవాడ వెళ్ళేము. మాతో రామ్మూర్తి వచ్చాడు. అతనికి ఈ విషయం మా పిన్ని

చెప్పినట్టు, ఆమె, మా బాబాయి, అతన్నీ రమ్మన్నట్టు మాటల ధోరణిలో తెలుసుకున్నాను.

ఆ రాత్రికే మళ్ళీ బందరు వచ్చేశాము. పిల్లనచ్చలేదు.

తర్వాత, పది పదిహేను రోజుల్లో మేము దక్షిణదేశ యాత్రకి వెళ్ళాము. తిరిగి వచ్చేసరికి రామ్మూర్తి బందరు వదిలేసి వెళ్ళిపోయిన వైనం తెలిసింది. ఉన్న ఆ చారెడు కొంపా అమ్మేసి పోయాడట. మా మిత్రబృందంలో విఘ్నేశ్వరరావు, సోంబాబు, రామారావు ఈ విషయం చెప్పి, తాను వెళ్ళేటప్పుడు నేను లేనందుకు రామ్మూర్తి చాలా నొచ్చుకున్నట్టు చెప్పేరు.

నా డిగ్రీ అయిపోయింది. విజయనగరం అమ్మాయిని పెళ్ళి చేసుకున్నాను. ఉద్యోగికి దూరభూమి లేదన్నట్టు అక్కడక్కడా తిరిగి తిరిగి హైదరాబాద్ చేరాను.

ఇన్నాళ్ళకి రామ్మూర్తిని కలవడం,— అందునా ఇంత పచ్చ పచ్చగా....

ఆ ఆలోచనలతోనే తెల్లవారింది నాకు.

నాలుగు రోజుల తర్వాత—

కోఠీ దవాఖానా బస్ స్టాప్‌లో బస్‌కోసం నిలబడి ఉన్నాను. కారుని నా ప్రక్కగా తీసుకువచ్చి ఆపాడు రామ్మూర్తి.

ఇంటికి తీసుకు వెళ్ళాడు. అతనప్పుడు చాలా తీరుబడిగా ఉన్నాడు.

చాలా అందమైన యిల్లు. కాంపౌండు గేటునుంచి పోర్టికో వరకూ తెల్లనున్నం కొట్టిన ఇసుక రాళ్ళవరస మధ్యగా గచ్చువేసిన చప్టా. దానికి అటూఇటూ క్రోటన్సూ, రకరకాల పూల మొక్కలు. అక్కడొకటి అక్కడొకటి పోకచెట్లు. మొత్తానికి ఖరీదైన భవంతి— అందమైన ఆవరణ.

హాల్లో కూర్చున్నాం.

బందరు గురించీ. అప్పట్లో మా మిత్రుల గురించీ అడిగేడు రామ్మూర్తి. హాల్లో వున్న విలువైన టేప్ రికార్డ్‌నీ, టి.వి. సెట్‌ని పరికించి చూస్తూ సమాధానాలు చెపుతున్నాను.

వయస్సు మళ్ళిన ఆడావిడ ఎవరో కాఫీలు పెట్టి వెళ్ళింది.

రామ్మూర్తి తక్కున కుర్చీలోంచి లేచాడు. 'వన్‌మినిట్' అంటూ లోపలికి వెళ్ళాడు. మరుక్షణంలోనే తిరిగి హాల్లోకి వచ్చాడు. కాఫీ సిప్ చేస్తూ నా గురించి వివరాలడిగాడు.

గోడలకు తగిలించిన తైలవర్ణ చిత్రాలని చూస్తూ చెప్పాను. ప్రభుత్వ రంగంలోని ఓ కంపెనీలో క్రింది తరగతి గుమాస్తా వుద్యోగం- పెళ్ళాం, ఇద్దరు పిల్లలు— కొత్తగా వచ్చిన బదిలీ.

ప్రసంగవశాన బాబాయి, పిన్ని గురించి అడిగాడు. వాళ్ళిద్దరూ కాలం చేసిన సంగతి చెప్పినప్పుడు ఎంతో బాధపడ్డాడు. బందరులో వున్న కొద్దిపాటి ఇల్లూ, ఆ స్థలమూ కూడా అమ్మేసినట్లు చెప్పాను. ఏదో ఆలోచిస్తూ కొన్ని క్షణాలు మవునం వహించాడు.

అప్పుడే హాల్లోకి ఆమె వచ్చింది. రామ్మూర్తి పరిచయం చేశాడు. "మా ఆవిడ, ఇందిర గుర్తుపట్టావా ?" నమస్కారాలైనాయి. ఆమెకేసి తేరిపార చూశాను.

"గుర్తులేదుకదూ" మళ్ళీ అడిగాడు రామ్మూర్తి.

ఉలిక్కిపడి స్పృహలోకి వచ్చాను. మరుక్షణంలోనే అర్థమైంది. మళ్ళీ ఆమెకేసి చూశాను. అవును— ఇందిర! విజయవాడలో నేను చూసిన అమ్మాయి.

వాళ్ళిద్దరూ చిరునవ్వులు చిందిస్తూ, "అవును" అన్నట్టు నాకేసి చూశారు. నేను చూపులు మరల్చుకున్నాను. గోడమీది చిత్రం—సతీదేవిని భుజాన వేసుకుని శివుడు కొండలమీంచి వస్తున్నాడు. ఒక మూల గోడ

వారగా వీణ పెట్టె !

నా కళ్ళముందు కోటి సుందర దృశ్యాలు, నా చెవుల్లో శతకోటి రాగ తరంగిణులూ సాగిపోతున్నాయి. సిరి, సంపద మనుషుల్ని ఇలా ఉంచుతుంది కాబోలని పించింది. 'ఎంత అందంగా, ఆరోగ్యంగా, ఆహ్లాద కరంగా వుంది ఇందిర !" నా మనస్సు ఆశ్చర్య పడుతూంది. అంతలోనే అంతా అయోమయమనిపిస్తూంది.

"రాజుకి ఫ్రిజ్‌లో వుంచిన యాపుల్స్ చాలా ఇష్టం. తీసుకురా, ఇందిరా" రామ్మూర్తి చెప్పాడు. ఇందిర లోపలికి వెళ్ళింది.

రామ్మూర్తి సన్నగా చెప్పసాగాడు—"ఆ రోజు నీతో పిల్లని చూడ డానికి రావడం నా జీవితంలో గొప్ప మలుపు రాజూ. మీరా సంబంధాన్ని వదిలేసుకోవడం...ఇందిర కుంటి పిల్ల అవి..."

ఇందిర లోపలికి రావడంతో ఠక్కున ఆపేశాడు రామ్మూర్తి.

ఆమె పండ్లు తెచ్చి టీపాయ్ మీద ఉంచి సోఫాలో కూర్చుంది. "తీసుకోండి" అంది యాంత్రికంగా తీసుకున్నాను.

"ఇప్పుడు అందరం కలిశాం కనక పిల్లల్తో రండి ఒకసారి. మా చెల్లెల్ని చూస్తాను"

తలెత్తి ఆమెకేసి చూశాను. ఇందిర ముఖం పద్మంలావుంది. ఎంత ప్రసన్నత ! ఎంతస్వచ్ఛత !

"అలాగే !"

రామ్మూర్తి, ఇందిర చాలా చనువుగా ఏవేవో మాట్లాడు తున్నారు. నేను పొడిపొడి సమాధానాలు చెబుతూ కూర్చున్నాను. మనస్సు చాలా పరధ్యానంగా ఉంది.

ఆ తర్వాత ఒక అరగంటకి డ్రైవర్నిచ్చి పంపాడు నన్ను. ఇందిర గురించీ, తన పెళ్ళి గురించీ పూర్తిగా మాట్లాడటానికి రామ్మూర్తికి వీలు

కాలేదని అర్థంచేసుకున్నాను.

ఇంటికి రాగానే నాకు తెలీకుండానే నాలో చాలా మార్పులు ప్రవేశించి నాయి. ఇల్లంతా చాలా ఇరుగా అనిపించింది. ప్రపంచంలో ఉన్న దైన్యమూ, పేదరికమూ మా ఇంట్లోనే ముద్ద కట్టినట్టుతోచింది. అనాకారి తనానికి, అనారోగ్యానికి ప్రతిరూపం అన్నట్లు కనబడింది నాభార్య రజని. జీవితం మీద చిరాకు, విరక్తి కలిగాయి.

రజనీ, పిల్లలూ నా ప్రవర్తన అర్థంకాక, సర్కస్‌లో బఫూన్‌ని చూసినట్లు చూడసాగారు నన్ను.

నాలుగు రోజుల తరువాత.

రామ్మూర్తినుంచి ఉత్తరం వచ్చింది చదువుకున్నాను.

"ఆ రోజు మా పెళ్ళి గురించి నీకు పూర్తిగా చెప్పలేకపోయాను. అందుకే ఈ జాబు. ఇందిరకు కాలువంకర అని నువ్వు గేలిచేసి పిల్ల నచ్చ లేదన్నావు. మీ పిన్నీ, బాబాయి, ఇందిర తండ్రి తనకు ఇల్లరికపుటల్లుడు కావాలన్నాడని, ఆ సంబంధాన్ని సుతరామూ ఆలోచించేదిలేదని వది లేశారు.

మీరు ఎక్కడ ఆగిపోయారో అక్కణ్ణుంచి నేను నడవడం మొద లెట్టాను. తెగించి ఒక్క అడుగు ముందుకు వేశాను. ధైర్యంగా నా పరిస్థితి నంతా ఇందిర తండ్రికి చెప్పేను. అంతే మా పెళ్ళి జరిగిపోయింది. ఆ తర్వాత అంతా అదృష్టం కలిసొచ్చిందన్నారు. ఆయన ఆస్తికి నా కృషి తోడ్పడిందనుకుంటాన్నేను. అంతస్తూ ఆనందం పెరిగాయి.

నేనేదో ఆదర్శవంతమైన పనిచేశానని కానీ, త్యాగంతో ఇందిరని పెళ్ళాడానని కానీ ఎన్నడూ అనుకోను నేను. అప్పటి నా పరిస్థితి నాచేత అలా అడుగు వేయించింది. అంతే ఆకలి చేస్తున్న రొద నాకా తెగింపు నిచ్చింది.

ఒక్కమాట. 'రాజుని చూచిన కళ్ళతో....' అన్న సామెతగా నా ఐశ్వర్యాన్ని, అంతస్తునీ చూసి నాతో నిన్ను పోల్చుకోకు. అలాగే మరో రిక్వెస్ట్ నీ భార్యలో ఇందిర అదృష్టాన్ని వెతుక్కోకు. నాణానికి రెండో వైపు ఎప్పుడూ వుంటుంది. కొన్ని సౌభాగ్యాల్ని అంటిపెట్టుకుని దురదృష్టమూ ఉంటుంది. ఇందిరకు పిల్లలంటే ప్రాణం. పిల్లల్ని తీసుకుని తప్పకుండా వస్తావు కదూ ?"

మొహాన చళ్ళున చన్నీళ్ళు చల్లినట్లయింది.

రామ్మూర్తి ఉత్తరం రాయకుండా ఉంటే నేను చీకట్లో ఎంతకాలం తడుముకుంటూ ఉండాల్సి వచ్చేదో !

మిత్రుడే కాదు రామ్మూర్తి—గొప్ప పరోపకారి కూడా !